

schrijver, al zal het bij beiden wel uitzondering blijven.

Die oorspronkelijke stemming zoekt tot uiting te komen en die uiting geeft een gevoel van bevrijding. Het trachten naar die bevrijding is voor den kunstenaar een dringende behoefte en men krijgt den indruk, dat een opzettelijk zich verzetten tot ernstige storingen aanleiding zou kunnen geven. Die stemming komt over hem als iets van buitenaf en kan ook door geen enkel dichter opzettelijk worden opgeroepen. Wel is de aanleiding tot het ontstaan der stemming soms duidelijk aanwezig en soms ook zeer onbeduidend: het zien van een schilderij, een toevallige opmerking, een verzoek van een uitgever zelfs.

Maar wat ook de aanleiding tot het scheppen is, een diepe levenservaring of een op zichzelf onbelangrijk gebeuren, de drang tot scheppen zelf komt op uit het onbewuste.

Het verloop van het scheppen is dan weer zeer verschillend. Het kan spontaan en vlot plaats hebben, zoo zelfs, dat de schrijvende hand den gang der gedachten nauwelijks kan volgen en soms den voortgang hinderlijk remt. Ook de handschriften wijzen soms duidelijk uit, zelfs bij een zwaren dichterlijken vorm en een kunstigen strophentouw, hoe de schrijfaardigheid soms tot een jachtend tempo wordt opgevoerd, naarmate het gedicht vordert.

Toch is het volkomen onjuist de snelheid en storeloosheid van het scheppen als een criterium voor echte kunst te beschouwen. Grote kunstenaars vonden dikwijls met moeite en na herhaalde omwerking den bevredigenden vorm, ook soms na vele inzinkingen en lange perioden van rust. Men krijgt eerder den indruk dat de gaafste kunstwerken ontstaan, wanneer de bezieling zoo sterk en zoo langdurig is, dat zij met rustig kritisch toetsen van de echtheid en zuiverheid der uitdrukking gepaard kan gaan.

Alleen is in het laatste geval de kans grooter dat de stemming vervaagt en zich oplost, vóór het kunstwerk tot stand is gekomen. Klachten over dergelijke teleurstellingen zijn bij kunstenaars die kritisch genoeg zijn om zich in zoo'n geval niet door technische vaardigheid te laten misleiden, talrijk genoeg.

Niet de wijze van ontstaan, maar de kracht der bezieling is echter beslissend. De stemming komt op uit het onbewuste, ook de verklanking, zoowel rythme als woordkeus, is gedeeltelijk onbewust; de graad van bewustheid, waarmee de uiteindelijke vorm wordt gevonden die den kunstenaar de bevredigende bevrijding geeft, is individueel en zelfs momenteel bepaald. Ieder literair kunstwerk komt echter gedeeltelijk onbewust, gedeeltelijk bewust tot stand en is een geheel, dat organisch gegroeid is, doordat gewaarwordingen door de scheppingsactie zelf in het woord tot duidelijke bewustheid komen.

Hieruit volgt, dat een dergelijke geestesuiting ten nauwste samenhangt met de persoonlijkheid van den kunstenaar en dat de levens- en wereldbeschouwing, die ook de bewuste levenshouding en het onbewuste levensgevoel bepalen, van beslissenden invloed zullen zijn op het karakter van het kunstwerk.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELIJKE SCHETSEN

Moest de Messias lijden? En sterven? I.

Het bevestigend antwoord op de vraag: „Moest de Messias, de Christus, lijden?” was bezwaarlijk te geven door hen, die de messiaansche verwachtingen der Joden koesterden, ten tijde dat Jezus onder ons woonde.

Simeon wist het in dien tijd. Luc. 2:35, en ook een zwaard zal door uw eigen ziel gaan. En Johannes de dooper, toen hij Hem aanwees: Zie het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt. Joh. 1:29.

Maar Petrus wilde er niet van weten. God beware U, Heere, dat zal U geenszins overkomen. Matth. 16:23, vertaling Ned. Bijbelgenootschap.

Men heeft de gedachte geopperd, dat Petrus tot deze reactie kwam, omdat Jezus hem sprak van het sterven van den Messias. Kende Petrus Jesaja 53 niet? En Psalm 22? De Zeventig, die gezegd worden het Oude Testament te hebben overgezet uit het Hebreeuwsch in het Grieksch, en zoo te hebben tot stand gebracht, wat wij gewoonlijk naar hen de Septuaginta noemen, hadden er misschien reeds begrip van, dat Jesaja, sprekend over den lijdenden Knecht des Heeren, den Messias bedoelde. Sommigen denken met zekerheid te kunnen zeggen, dat zij Psalm 22 Messiaansch verstonden.

Het zal ons wel nooit duidelijk worden, hoeveel of hoe weinig Petrus en zijn mede-discipelen hebben verstaan van de openbaring des Heeren in het O. T. zonder het onderwijs van Christus. Maar de Schrift geeft ons reden, te meenen, dat de vermelde onderscheiding tusschen lijden en sterven, spitsvondig is. Ze brengt ons op de hoogte

Het vermogen nu om zich in literaire kunst te uiten is een natuurlijke gave, die door God vrijmachtig aan enkelen geschonken wordt, onafhankelijk van het feit, of de kunstenaar zijn talent als een gave Gods erkent, aanvaardt en ontplooit.

Voor vele Christenen is het daarbij een moeilijkheid dat deze gave meer schijnt voor te komen buiten dan binnen den kring der geloovigen. Telkens duikt daarom de vraag op, hoe het toch komt dat de Christelijke kunst in gehalte dikwijls zoo ver blijft beneden het peil dat door niet-Christenen wordt bereikt. Wel maakt men zich dikwijls aan sterke overdrijving schuldig als gevolg van een eenzijdige belangstelling voor de moderne literatuur, maar dat neemt niet weg, dat de moeilijkheid bestaat. Men kan zich echter van dit feit niet afmaken door steeds maar te roepen om hoogere en betere kunst van Christenen. Men mag en moet hoopvol uitzien naar hoge kunstuitingen van Christenen, maar men mag daarbij niet uitgaan van de veronderstelling dat een Christen om zijn Christen-zijn betere kunst moet voortbrengen dan een ongeloofige. Deze veronderstelling komt voort uit een onjuist inzicht in de verhouding van God en de literatuur, als onderdeel van een onjuist inzicht in de verhouding van God en de zondige schepping.

Wij moeten er ons als Christenen van bewust zijn dat Christus het middelpunt is der wereld-geschiedenis, en dat, naar het raadsplan van God, in den loop der geschiedenis zich de groote scheiding voltrekt tusschen hen die het geloof in den Zoon ontvangen en door Christus zelf worden toegevoegd aan Zijn gemeente, en hen die den Zoon ongehoorzaam zijn en op wie daarom de toorn Gods blijft. Gods openbaring onderscheidt de kinderen Gods, die „door den Geest geleid worden” en de wereld, die den Zoon en de Zijnen haat, zonder oorzaak, omdat zij Hem niet kennen die den Zoon gezonden heeft. En de beloften omtrent den Geest, die hij hen blijven zal en in alle waarheid zal leiden, zijn er alleen en bij uitsluiting voor de Zijnen.

Maar het volstrekt zien van deze scheiding mag ons niet blind maken voor de andere waarheid dat ook de zondige mensheid als geheel haar beteekenis voor God behoudt. God, die Zijn zoon laat opgaan over bozen en goeden en regent over rechtvaardigen en onrechtvaardigen, schenkt vrijmachtig Zijn gaven aan de geheele mensheid.

Die gaven, die zich in de mensheid openbaren als algemeen menselijke begaafdheden, deelt Hij ook ruimschoots uit aan hen die van Hem niet de genade ontvangen ze te besteden in Zijn dienst.

Dit geldt ook voor het terrein van de kunst. En als nu de ervaring leert — en aan dien indruk valt toch moeilijk te ontkomen — dat op dit terrein de begaafdheden zich dikwijls rijker openbaren onder ongeloofigen dan onder geloovigen, hebben wij dit te eerbiedigen en te bewonderen. Dat is meer dan er in te berusten. Want het roept ons op om de ontplooiing dier begaafdheden te zien als een voortgang in het wereldgebeuren waardoor God Zichzelf verheerlijkt.

De eerbiedige aanvaarding hiervan brengt dan echter ook voor ons de roeping mee bij het genieten van literatuur eenzijdig de ontplooiing dier van God gegeven begaafdheden na te speuren en te bewonderen, maar anderzijds ook bewust te willen

van een algemeene aversie bij de Joden tegen de veronderstelling, dat het deel van den Messias in iets anders zou bestaan dan in heerlijkheid. Weliswaar komt Petrus los, als Jezus van die beide lijden en sterven, gesproken heeft. Doch als Christus de Emmaüsangers onderwijst uit de Schriften, lezen we slechts het woord: lijden. Moest de Christus niet deze dingen lijden, en alzo in Zijn heerlijkheid ingaan? Luc. 24:26. In Thessalonica handelt Paulus drie sabbatten achtereen met de Joden in hun synagoge, uit de Schriften, dezelve openende, en voor oogen stellende, dat de Christus moest lijden, en opstaan uit de dooden. Hand. 17:3. Der Joden ergernis is het kruis, 1 Kor. 1:23, Gal. 5:11, waaraan de Heere zoowel geleden heeft, als gestorven is.

We zullen later nog zien, dat onder de latere Joodsche theologen de gedachte rees, door hun exegese van Oud-Testamentische profetieën, dat de Messias lijden kon, maar dat de echte Messias niet kon sterven. Doch zulke gedachten kwamen pas bij de Joden op, toen de kerk de wereld aan te veroveren was. En ze werden nimmer populair. Petrus, redeneerend krachtens vleesch en bloed, zal er niet anders over hebben gedacht dan de Emmaüsangers, en de Joden in Thessalonica, en al diegenen, wien het kruis een ergernis was.

Maar hoe speelde de synagoge het klaar, de volle aandacht te richten enkel en alleen op de glorie van den verwachten Messias, terwijl ze toch ook Jesaja 53 las?

Door een precies averechtsche verklaring te geven van deze Schrift!

We kennen deze exegese nog uit den Profeten-targoem van Jonathan.

Een Targoem is een parafrase van de Schrift. De Targoems ontstonden uit de gewoonte, de wekelijksche voorlezingen der Schriften van het

zien waar en hoe deze gaven zondig worden misbruikt.

Het weten dat God vrijmachtig, ook in dezen tijd, Zijn gaven uitdeelt, zal ook mild, maar tegelijk veelvuldig stemmen tegenover den Christen-kunstenaar. De Christen is niet geroepen om op het terrein van de kunst topprestaties te leveren, die de kunstuiting van ongeloofigen in alle opzichten overtreffen, maar wel om in gehoorzaamheid de hem persoonlijk geschonken gaven tot volen rijkdom te ontwikkelen. Die gehoorzaamheid zal hem wezenlijk onderscheiden van den ongeloofigen kunstenaar.

De Christen-kunstenaar heeft, daar ook zijn literaire begaafdheid ligt op het terrein van het algemeen menselijke, niet de toezegging dat zijn uitingen die der ongeloofigen steeds zullen overtreffen en dus ook niet de roeping zich dit ten doel te stellen. Maar wel heeft hij als Christen rijke beloften die de wereld mist. Ook bij hem hangt de onbewuste, zoowel als de bewuste activiteit die hem tot kunstuiting dringt, ten nauwste samen met zijn persoonlijkheid. Voor de ontwikkeling van die persoonlijkheid, — en dus ook voor de zuiverheid van de openbaring er van in zijn kunst — is hij als Christen zeker van een overstelpend rijkdom van „vruchten des Geestes”, die vanzelf groeien en in biddende gehoorzaamheid worden gekweekt.

H.

D. J. G.

III ZIELKUNDE III

De Philosophie bij het Creatianisme.

IV.

Nog een ander veld van onderzoek naar de erflikheid van geestelijke eigenschappen wordt ons geboden door de tweelingen-studie. Tal van romanschrijvers hebben zich er op toegelegd, om de invloeden van geboorte en opvoeding van tweelingen tegen elkander op te wegen. Wie kent niet de twee appeltjes van Frits Reuter, Lina en Mina, uit zijn werk: „Ut mine Stromtid”? Of de tweeling Isidor en Julian uit Gottfried Kellers werk: „Martin Sallander”? Of de tweeling Maria en Katharina uit „Perpetua” van Wilhelm von Scholz? Deze laatste verhaalt, dat hare ouders de tweelingen soms alleen onderscheiden konden, als ze bij elkaar waren. En Keller vergelijkt zijn tweelingbroeders bij twee instrumenten, die op elkaar afgestemd zijn.

De medische wetenschap had reeds lang te voren onderscheid gemaakt tusschen tweelingen, die al eenzelfde ei of uit twee verschillende eieren geboren zijn. Deze laatste verschillen meer dan de eersten. Volgens de metingen van de verstandelijke begaafdheid door Walter Köhn, waarbij het cijfer 1,00 volle overeenstemming beteekent, behaalden gewone tweelingen de correlatiecijfers 0,57 tot 0,60, maar de één-eigen het cijfer 0,90. Praktische psychologen, zooals Prof. Müller te Tübingen hebben daarbij ook onderzocht den invloed van de omgeving op identische (eeneigen) tweelingen. De tweelingen B. en J. werden, 14 dagen oud

O. T. begrijpelijk te maken voor het volk, in een tijd, toen het volk Arameesch sprak, en den Hebreuwschen grondtekst van de Wet en de Profeten niet meer verstond. Naast den voorlezer kwam dan in de synagoge een vertolker staan, die na ieder vers of na eenige verzen het voorgelene vertaalde in de Arameesche volkstal. Den Targoem werden ook schriftelijk overgeleverd, en zoo is ons een heele serie bewaard. De gewoonte, om deze vertalingen te geven, bestond reeds in den tijd van Gamaliël, Paulus' leermeester, en dus in den tijd van Jezus.

De laatste hand aan den Profeten-targoem van Jonathan werd gelegd tegen het jaar 400. Maar dat was de laatste hand. Zijn exegese is veel ouder, en kan ons inderdaad een indruk geven van den weg, dien men in de synagoge insloeg, om bij de lezing van Jesaja 53 toch geen andere voorstelling te wekken, dan die geliefkoosde van de heerlijkheid van den Messias.

We nemen uit dezen Targoem over het gedeelte, dat over Jes. 52:13—53:12 handelt, en plaatsen ernaast de vertaling, die Prof. Ridderbos in de Korte Verklaring ervan gaf.

Targoem.

Hoofdstuk 52.
13 Zie, het zal mijn knecht, den Messias gelukken; hij zal verheven zijn en groot en zelfs zeer machtig worden.

14 Zoals het huis Israëls vele dagen lang op hem gehoopt heeft, toen onder de volken zijn aanzien en glans schamel was voor de menschenkinderen, zoo zal hij vele volken verstrooien. Zijnenwege zullen koningen zwijgen en de hand op hun mond leggen; want wat hun niet verteld werd, hebben zij gezien, en ze aanschouwden, wat ze nimmer hoorden.

Ridderbos.

Hoofdstuk 52.
13 Zie, mijn Knecht zal voorspoedig zijn, hij zal stijgen en zich verheffen en zeer hoog zijn.

14 Gelijk velen zich over u ontzet hebben — zoo vormd, geen man gelijk was zijn gestalte en zijne gedaante niet als die der menschenkinderen —

15 alzo zal hij vele naties doen opspringen, ja koningen zullen om hem hun mond te sluiten; want wat hun niet verteld werd, hebben zij gezien, en wat zij niet gehoord hebben, hebben zij waar.

bij verschillen elkaar niet we...
212 punten er...
karakter stem...
De opvoedin...
in de ontwik...
waarin één v...
had genoten e...
doch de ande...
gentie-meting...
verrichtingen...
gemiddeld cij...
onderzochte p...
Nog uitgebr...
twee- en drie...
indiekring...
weelingen va...
de omvang v...
hadden een l...
hoopen toen z...
lijna denzelf...
men drielinge...
drie blonde h...
de heup, alle...
allen slechte...
aties onderzo...
het resultaat...
lage cijfers be...
J. Lange vo...
weelingen d...
hadden tot de...
de afwijkinge...
steer en die...
De psychisc...
letten heeft...
zielsdispositi...
gronde ligt...
A. Hoffman g...
chologie, 1933...
verankerde g...
kind erfelijk...
mogelijkheid...
slechts de vo...
treft. Wellich...
er slechts we...
niet alle kind...
lamburg vor...
leerlingen, d...
Anderen bi...
nemen iedere...
en iedere 300...
Een ander...
verstandelijk...
temperament...
tusschen iden...
in zijn bel...
wezen van d...
duidelijke w...
gebracht mel...
Mendel, Hey...
J. Versluis e...
eerste conclu...
zelf beschou...
erven”, is o...
ook eenige a...
de door Pro...
conclusies, v...
Daartoe be...

Hoofdstuk 53

1 Wie geloe...
boschap, en d...
van den arm v...
wien werd zij r...

2 De rechtva...
al groot word...
als als bloemen...
en als een boom...
als aan waterk...
zo groot zal...
belijge geslacht...
land, dat hem...
Niet een profet...
zijn verach...
trens voor hen...
gewone vrees...
die glans zal v...
want ieder, die...
wen zal, zal n...
hem opblinken.

3 Al wordt...
het verachting...
lijheid van al...
den verdwijnt...
wek zijn en t...
nan der smart...
het aangezicht...
ich van ons...
400 veracht zi...
stond.

4 Daarom...
doen voor ot...
wie zonden zu...
wij vergeven...
wij geacht zijn...
verstootten, v...
Jahve en neer...

5 En hij, i...
het heilighdom...
tijd was doo...
trijgegeven...
en. Maar do...
de vrede groe...
na, en wanne...
worden hoore...
scheld vergeve...